

Solvency II Wybrane zagadnienia Unbundling i Granica kontraktu

Adam Fornalik

Warszawa, dnia 22 listopada 2016 r.

Seminarium Polskiej Izby Ubezpieczeń
Zamknięcie Roku – wpływ zmian regulacyjnych na rachunkowość
i sprawozdawczość zakładów ubezpieczeń

Źródła prawa i wytyczne

- Artykuł 18 (Rozporządzenie Delegowane)
- Wytyczne dotyczące granic umów (EIOPA-BoS-14/165 PL)
- Aneks do specyfikacji technicznej EIOPA okresu przejściowego (KNF)

Proces unbundlingu i wyznaczania granicy kontraktu - kolejność działań

**Unbundling –
rozdzielenie umowy ubezpieczenia na składowe**

**Analiza granicy kontraktu poszczególnych elementów
(po wydzieleniu)**

Artykuł 18 (Rozporządzenie Delegowane)

6. Jeżeli umowa ubezpieczenia lub reasekuracji może zostać rozdzielona na dwie części i jeżeli jedna z tych części spełnia wymogi określone w ust. 5 lit. a) i b), wszelkie zobowiązania z tej części umowy, które nie są związane z opłaconymi składkami, nie wchodzą w zakres umowy, chyba że zakład ma możliwość przymuszenia ubezpieczającego do opłacenia przyszłej składki za przyjęcie takich zobowiązań wynikających z tej części umowy.

Wytyczne dotyczące granic umów (EIOPA-BoS-14/165 PL)

Wytyczna 5 – Rozdzielenie umowy

1.14. Zakłady ubezpieczeń i reasekuracji powinny ocenić, czy można rozdzielić umowę na dzień uznania, jak również **każdorazowo w dniu wyceny** powinny rozważyć, czy nie zaszły żadne zmiany, które mogłyby wpływać na poprzednią ocenę.

1.15. Zakłady ubezpieczeń i reasekuracji powinny ustalić, czy istnieje możliwość rozdzielenia umowy, oceniając, czy można wyraźnie wyodrębnić dwie lub więcej niż dwie części umowy, jak również ustalając, dla których części można określić **różne grupy zobowiązań oraz składki**, które można przypisać każdej części.

1.16. Jeżeli opcja lub gwarancja obejmuje więcej niż jedną część umowy, zakłady ubezpieczeń i reasekuracji powinny **ustalić**, czy istnieje możliwość rozdzielenia umowy lub przypisania danej opcji lub gwarancji do odpowiedniej części umowy.

1.17. Jeżeli umowę uważa się za umowę ubezpieczenia na podstawie dyrektywy Wypłacalność II, aby określić zobowiązania ubezpieczeniowe i reasekuracyjne, zakłady ubezpieczeń i reasekuracji powinny również **uwzględnić wszystkie rozdzielone części** umowy.

Unbundling cz. 2

- Unbundling (rozdzielenie umowy ubezpieczenia), w szczególności na komponent ubezpieczeniowy i inwestycyjny, często skutkuje **istotnym skróceniem** granicy kontraktu komponentu inwestycyjnego.
- W praktyce rynkowej stosowane są różne podejścia do tematu.
- Wiele zakładów ubezpieczeń nie przeprowadziło (**lub nie udokumentowało należycie**) analizy rozdzielenia umów ubezpieczenia na potrzeby Solvency II.

Unbundling – przykłady z praktyki

- Wydaje się akceptowalnym podejście, że nie jest możliwym rozdzielenie umowy ubezpieczenia (na część czysto inwestycyjną i związaną z ryzykiem zgonu) kiedy świadczenie wypłacane z tytułu zgonu jest większą z wartości gwarantowanej sumy ubezpieczenia (1) i wartości zgromadzonych przez ubezpieczonego jednostek funduszu UFK (2), pod warunkiem, że suma na ryzyku (dodatnia wartość różnicy pomiędzy (1) i (2)) ma zauważalny wpływ na umowę ubezpieczenia. Wpływ sumy na ryzyku na umowę ubezpieczenia często zmienia się podczas trwania polisy, więc **jednorazowe rozdzielenie umowy ubezpieczenia może być nieadekwatne** w każdym momencie trwania polisy.
- Gdy istnieje możliwość rozdzielenia wysokości wypłacanych świadczeń i płaconych składek, należy dokonać rozdzielenia umowy ubezpieczenia na poszczególne komponenty (unbundling), nawet gdy opłacane składki za pokrycia ubezpieczeniowe nie są bezpośrednio pobierane, a np. opłaty za umowy dodatkowe pobierane są z funduszu jednostek.

Granica kontraktu - zasady określania

Artykuł 18 (Rozporządzenie Delegowane)

3. Zobowiązania odnoszące się do ochrony ubezpieczeniowej lub reasekuracyjnej świadczonej przez zakład **po** którejkolwiek z niżej wymienionych dat **nie wchodzi w zakres umowy**, chyba że zakład ma możliwość przymuszenia ubezpieczającego do opłacenia składki za przyjęcie takich zobowiązań:

*przyszła data, w której zakładowi ubezpieczeń lub zakładowi reasekuracji przysługuje **jednostronne prawo** do zakończenia umowy;*

*przyszła data, w której zakładowi ubezpieczeń lub zakładowi reasekuracji przysługuje **jednostronne prawo** do odmowy przyjęcia składek wynikających z umowy;*

*przyszła data, w której zakładowi ubezpieczeń lub zakładowi reasekuracji przysługuje **jednostronne prawo** do zmiany składek lub świadczeń wynikających z umowy, tak aby składki w pełni odzwierciedlały ryzyka.*

5. Zobowiązania **niezwiązane z już opłaconymi składkami nie wchodzi w zakres umowy** ubezpieczenia lub reasekuracji, **chyba że** zakład ma możliwość przymuszenia ubezpieczającego do opłacenia przyszłej składki oraz pod warunkiem że spełnione są wszystkie następujące wymogi:

- a) *umowa nie przewiduje odszkodowania za określone niepewne zdarzenie, które ma niekorzystny wpływ na ubezpieczoną osobę;*
- b) *umowa nie obejmuje finansowych gwarancji świadczenia.*

Do celów lit. a) i b) zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji nie uwzględniają pokrycia zdarzeń i gwarancji, które nie powodują zauważalnych skutków dla ekonomicznych aspektów umowy.

Granica kontraktu - zasady określania cz. 2

Wytyczne dotyczące granic umów (EIOPA-BoS-14/165 PL)

Wytyczna 6 – Określenie widocznego wpływu na ekonomikę umowy

1.18. Ustalając, czy pokrycie ubezpieczeniem zdarzenia lub zabezpieczenie finansowe nie wpływa w widoczny sposób na ekonomikę umowy, zakłady ubezpieczeń i reasekuracji powinny **uwzględnić wszystkie potencjalne przepływy środków pieniężnych**, które mogą w przyszłości wynikać z umowy.

1.19. Zakłady ubezpieczeń i reasekuracji powinny uznać zabezpieczenie finansowe świadczeń za wpływające w widoczny sposób na umowę wyłącznie wówczas, gdy zabezpieczenie finansowe związane jest z płatnością przyszłych składek i przynosi ubezpieczającemu **widoczną korzyść finansową o treści ekonomicznej**.

1.20. Zakłady ubezpieczeń i reasekuracji powinny uznać, że pokrycie określonego zdarzenia niepewnego o niekorzystnym wpływie na ubezpieczonego w widoczny sposób wpływa na ekonomikę umowy, jeżeli pokrycie skutkuje **widoczną korzyścią finansową dla osoby uprawnionej**.

Granica kontraktu - zasady określania cz. 3

Aneks do specyfikacji technicznej EIOPA okresu przejściowego (KNF)

47. (TP.2.22.) Zakład ubezpieczeń lub zakład reasekuracji uznaje **gwarancję finansową świadczeń** za mające wyraźne/zauważalne skutki dla ekonomicznych aspektów umowy wtedy i tylko wtedy, gdy gwarancja finansowa jest powiązana z opłaceniem przyszłych składek i daje ubezpieczającemu/ubezpieczonemu wyraźną/zauważalną przewagę finansową **w co najmniej jednym scenariuszu o ekonomicznym znaczeniu**, tj. prawdopodobieństwo realizacji takiego scenariusza lub gorszego w czasie trwania umowy **jest większe niż 0,5%**.

(TP.2.22.) Dla ubezpieczeń na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym oraz innych ubezpieczeń, które mogłyby być traktowane jako ubezpieczenia o charakterze inwestycyjnym, aby określić, czy świadczenie wypłacane z tytułu wystąpienia zdarzenia ubezpieczeniowego jest zauważalne należy **porównać jego zdyskontowaną wartość oczekiwaną ze zdyskontowaną wartością oczekiwaną świadczenia wypłacanego w przypadku, gdy zdarzenie ubezpieczeniowe nie nastąpi**. Jeśli różnica w stosunku do zdyskontowanej wartości oczekiwanej świadczenia wypłacanego w przypadku, gdy zdarzenie ubezpieczeniowe nie nastąpi wynosi:

- co najmniej 50% - to świadczenie jest zauważalne,
- co najwyżej 10% - to świadczenie nie jest zauważalne.

W pozostałych przypadkach – zakład ubezpieczeń lub zakład reasekuracji **sam dokonuje oceny zauważalności**.

52. Jeśli operacyjnie nie jest możliwe ustalenie granicy umowy na każdy dzień bilansowy, **to można przyjąć, że raz ustalona granica umowy nie zmienia się**. Wraz z upływem czasu skraca się czas pozostały do wyznaczonej granicy i zmniejsza się liczba okresów, z których przyszłe składki zaliczane są do obecnej umowy (w ramach granicy umowy).

Powyższe wytyczne dotyczyły okresu przejściowego (lata 2014-2015) i nie mają obecnie mocy prawnej. Wydaje się, że prawidłowym rozwiązaniem byłoby ustalenie granicy kontraktu dla umów ubezpieczenia na każdą datę bilansową (tj. raz na kwartał).

Granica kontraktu - zasady określania cz. 4

- Problem nie dotyczy wyłącznie zakładów ubezpieczeń życiowych.
- Należy rozpatrywać problem granicy umowy również w stosunku do wieloletnich umów ubezpieczenia zawieranych z klientami korporacyjnymi.
- Kryterium wyznaczania granicy umowy jest możliwość **jednostronnej** zmiany warunków przy odnowieniu lub **jednostronnego** odrzucenia odnowienia przez zakład ubezpieczeń.
- Klasyfikacja wpływa na scenariusz bazowy i, w konsekwencji, **na scenariusze stresowe** przy wyznaczania wartości wymogu kapitałowego (SCR).
- Granicę kontraktu powinno się określać w granulacji na umowy ubezpieczenia, co w praktyce oznacza ilościową analizę **per polisa (lub grupy polis)** dla ubezpieczeń na życie oraz poprzez analizę zapisów umów ubezpieczenia dla ubezpieczeń majątkowych.
- Zapisy Solvency II nie precyzują ilościowo określenia „zauważalnych skutków dla ekonomicznych aspektów umowy”. Pomimo tego, przeprowadzenie ilościowej analizy jest wymagane przez zapisy Solvency II.
- Konsekwencją stosowania krótkiej granicy kontraktu, jest **niewwzględnianie przyszłych składek w wycenie zobowiązań** z tytułu umów ubezpieczenia.

Granica kontraktu - przykłady praktyczne

Produkty ubezpieczeń na życie: często długoterminowe i z elementami inwestycyjnymi, które przeważnie mają krótką granicę, jeżeli są rozdzielane.

Produkt typu Unit-linked z umowami dodatkowymi (riderami)

Jeżeli składki płacone na pokrycie ryzyka związanego z umowami dodatkowymi płacone są jako oddzielna część składki za ubezpieczenie składki brutto (lub jeżeli składki za ochronę związaną z umowami dodatkowymi pobierane są z funduszu UL), to umowy dodatkowe **powinny być wydzielone** od umowy głównej (jeżeli tylko świadczenie za umowę dodatkową jest jasno wydzielone od świadczenia głównego). Główna umowa o charakterze inwestycyjnym powinna zostać poddana analizie ilościowej (per polisa) w celu **oceny istotności ewentualnych świadczeń o charakterze ubezpieczeniowym lub gwarancji finansowych – ocena granicy umowy.**

Produkty ochronne (endowment, terminowe ub. na życie, dowry)

Dla produktów typowo ochronnych stosuje się zwykle granicę kontraktu równą długości zawartej umowy ubezpieczenia. Dla umów dodatkowych (riderów), należy przeprowadzić analizę warunków odnowieniowych.

Ubezpieczenie grupowe ochronne, rocznie odnawialne

Umowy grupowe, w przypadku gdy zakład ubezpieczeń może jednostronnie zrezygnować z odnowienia na dotychczasowych warunkach, mają granicę umowy do najbliższego odnowienia.

Produkty ubezpieczeń majątkowych: przeważnie krótkoterminowe bez elementów inwestycyjnych. Należy analizować przede wszystkim umowy dłuższe niż jednoroczne

Ubezpieczenie jednoroczne OC

Typowa umowa OC z jednoroczną odpowiedzialnością ubezpieczyciela. Stosuje się **roczną granicę** umowy, ale **nie uwzględnia się** spodziewanych odnowień.

Ubezpieczenie wieloletnie (ubezpieczenie korporacyjne)

W przypadku ubezpieczeń wieloletnich, należy przeprowadzić analizę (per umowa lub grupa umów ubezpieczenia) **czy istnieje zobowiązanie ubezpieczyciela do przedłużenia umowy na z góry zadanych warunkach** (które nie mogą być negocjowane, aż do uwzględnienia pełnego ryzyka w składce).

Dziękuję

© 2016 KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k. jest polską spółką z ograniczoną odpowiedzialnością i członkiem sieci KPMG składającej się z niezależnych spółek członkowskich stowarzyszonych z KPMG International Cooperative ("KPMG International"), podmiotem prawa szwajcarskiego. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Biuro KPMG w Warszawie

ul. Inflancka 4a
00-189 Warszawa
T: +48 (22) 528 11 00
F: +48 (22) 528 10 09
kpmg.pl

Prelegent/ci KPMG:

Adam Fornalik

CEE Actuarial
Dyrektor
T: + 48 22 528 11 03
E: afornalik@kpmg.pl

KPMG Poland

© 2016 KPMG Audyt spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. jest polską spółką komandytową i członkiem sieci KPMG składającej się z niezależnych spółek członkowskich stowarzyszonych z KPMG International Cooperative ("KPMG International"), podmiotem prawa szwajcarskiego. Wszelkie prawa zastrzeżone.